

**INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY**

„Oddziaływanie dopłat bezpośrednich na wyniki ekonomiczne gospodarstw rolniczych”

Justyna Góral

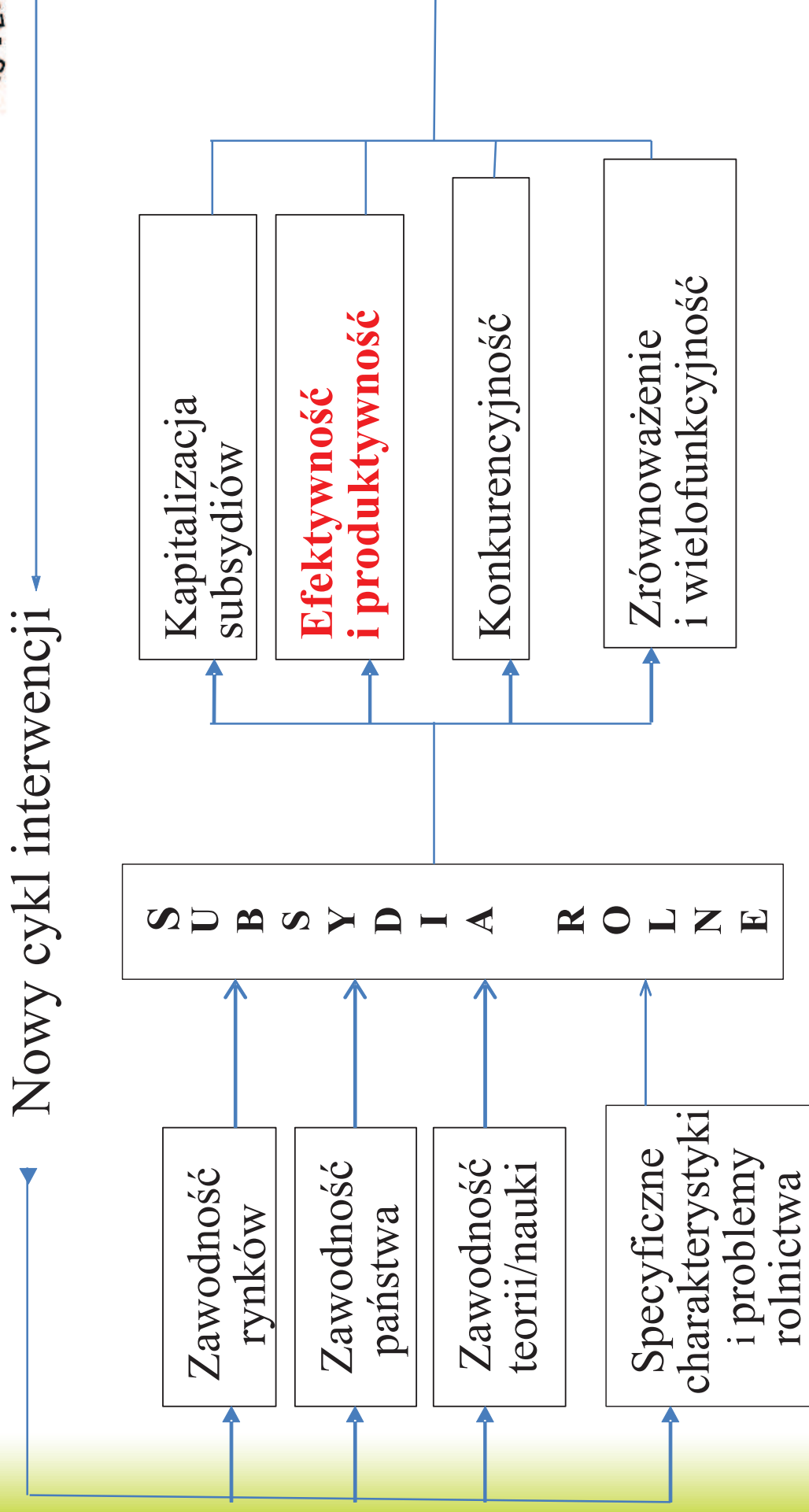
Seminarium IERiGŻ-PIB, 4.12.2015

Cel główny

**Określenie kierunku oddziaływania
dopłat bezpośrednich na wybrane
wskaźniki ekonomiczne gospodarstw
z polskiego FADN**

System interwencjonizmu finansowego

← Filozofia i reguły ekonomii politycznej jako czynniki argumentujące subsydiowania rolnictwa →

Przykłady funkcji dopłat bezpośrednich

Współcześnie dopłaty bezpośrednie w UE traktowane są jako instrument:

- **wsparcia i stabilizowania dochodów rolniczych**, gdyż w miarę równomierny ich podział uznawany jest obecnie za dobro publiczne i przyczynia się do większej spójności społecznej;
- **wynagradzania rolników za tworzenie i dostarczanie dóbr publicznych** oraz pozytywnych efektów zewnętrznych;
- **redukowania ujemnych efektów/kosztów zewnętrznych** działalności rolniczej;
- **rekompensowania rolnikom wyższych kosztów** związanych ze stosowaniem przyjaznych technologii wytwarzania oraz stale zaostrzanych standardów jakości i bezpieczeństwa żywności;
- **absorbowania i zarządzania ryzykiem.**

Dopłaty bezpośrednie

W 2013 roku wnioski o dopłaty bezpośrednie złożyło około **1,359 mln rolników**, posiadających gospodarstwa o łącznej powierzchni około **14,2 mln ha użytków rolnych**.

Wnioski o dopłaty ONW - ok. 729 tys. osób. Szacuje się, że za 2013 rok łączne dopłaty bezpośrednie oraz z tytułu ONW wyniosły około **15,87 mld złotych**.

Kwota ta stanowi mniej więcej **33,9%** wartości dodanej brutto rolnictwa z 2012 roku i **28,6%** dochodu dyspozycyjnego brutto tego sektora.

Dopłaty bezpośrednie

W 2013 roku jedno średniej wielkości gospodarstwo o powierzchni ok. **10,5 ha** UR mogło uzyskać razem ponad **12,6 tys. zł z tytułu dopłat bezpośrednich i ONW.**

Sposoby oddziaływania dotacji na ekonomikę gospodarstw rolniczych w świetle literatury

1. Rynek ziemi rolnej (popyt, ceny i wysokość czynszu dzierżawnego);
2. Koszt kapitału w rolnictwie;
3. Poprawę zdolności kredytowej rolników (*lepszy credit scoring*);
4. Mniejszą awersję rolników wobec ryzyka i większą motywację do podejmowania inwestycji długoterminowych;

Sposoby oddziaływania dotacji na ekonomikę gospodarstw rolniczych w świetle literatury

5. Mechanizację (tempo odtwarzania majątku, nowoczesność, wydajność, itp.);
6. Sytuację finansową rolników (poziom dochodów, płynność finansową);
7. Rynki rolne, marketing i przetwórstwo;
8. Wymianę handlową (eksport produktów rolnospożywczych);

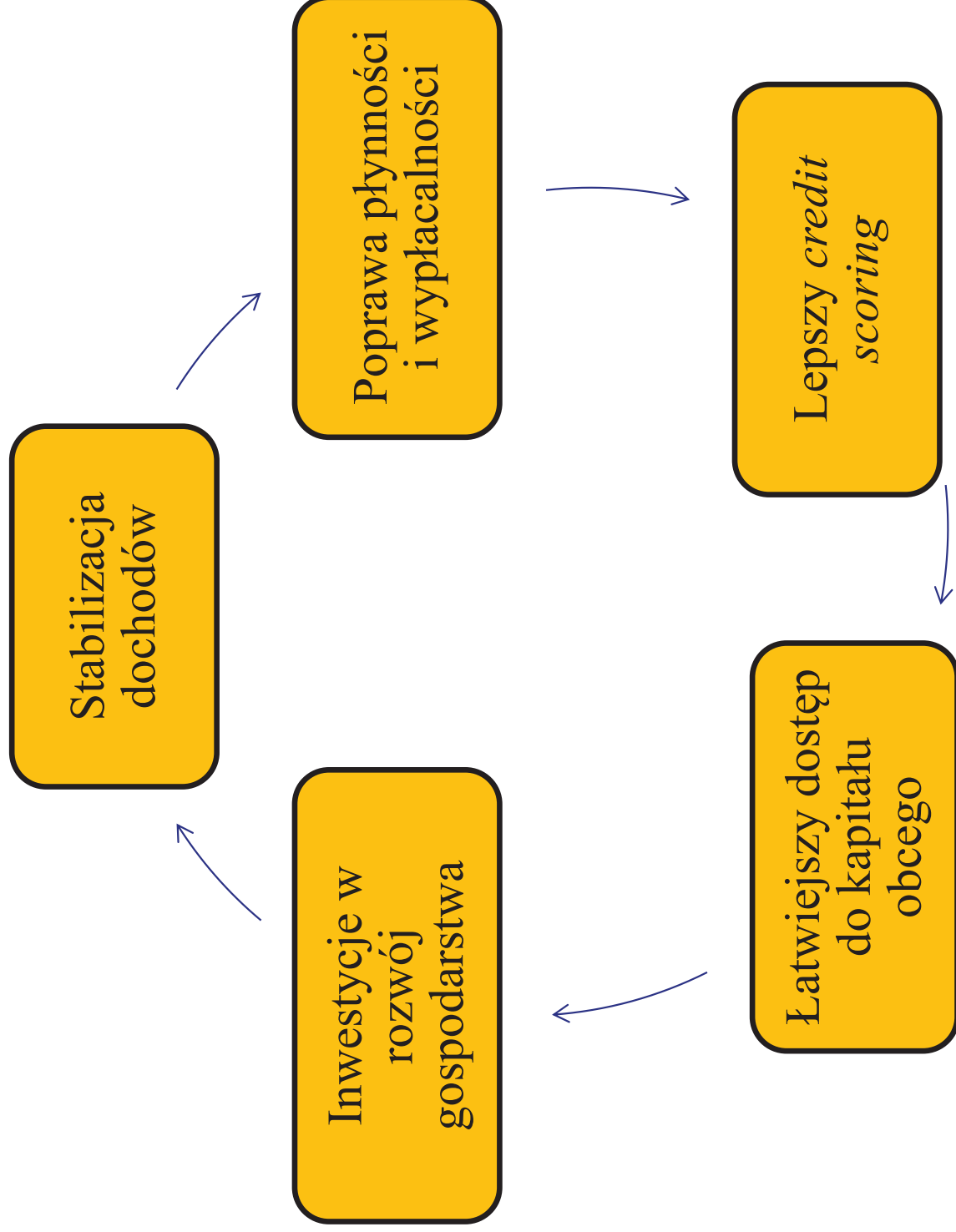
Sposoby oddziaływania dotacji na ekonomikę gospodarstw rolniczych w świetle literatury

9. Postęp naukowo-techniczny;
10. Rynek pracy na obszarach wiejskich;
11. Wymianę pokoleniową w rolnictwie

(Góral, raport PW 2013).

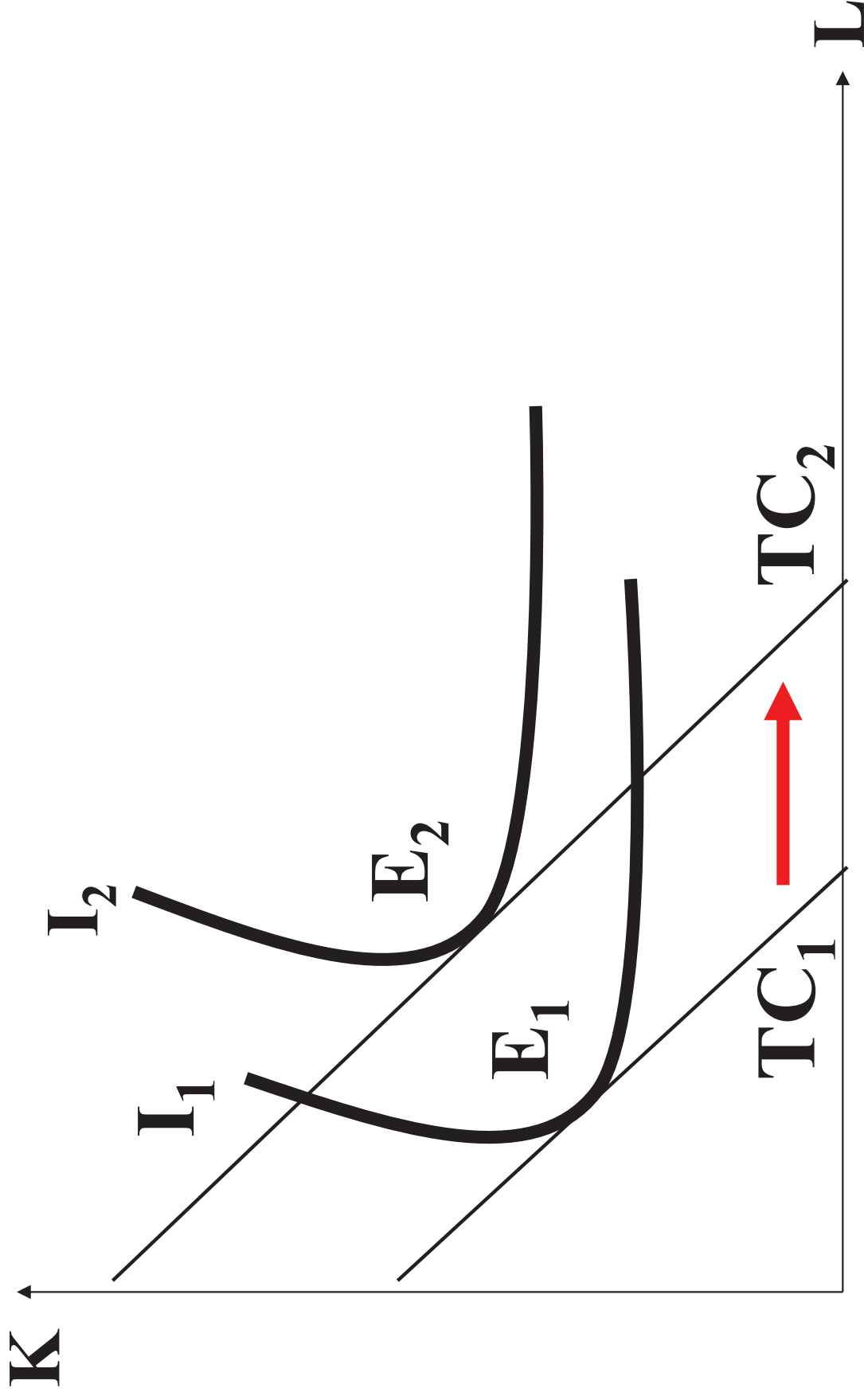

Oddziaływanie dopłat bezpośrednich

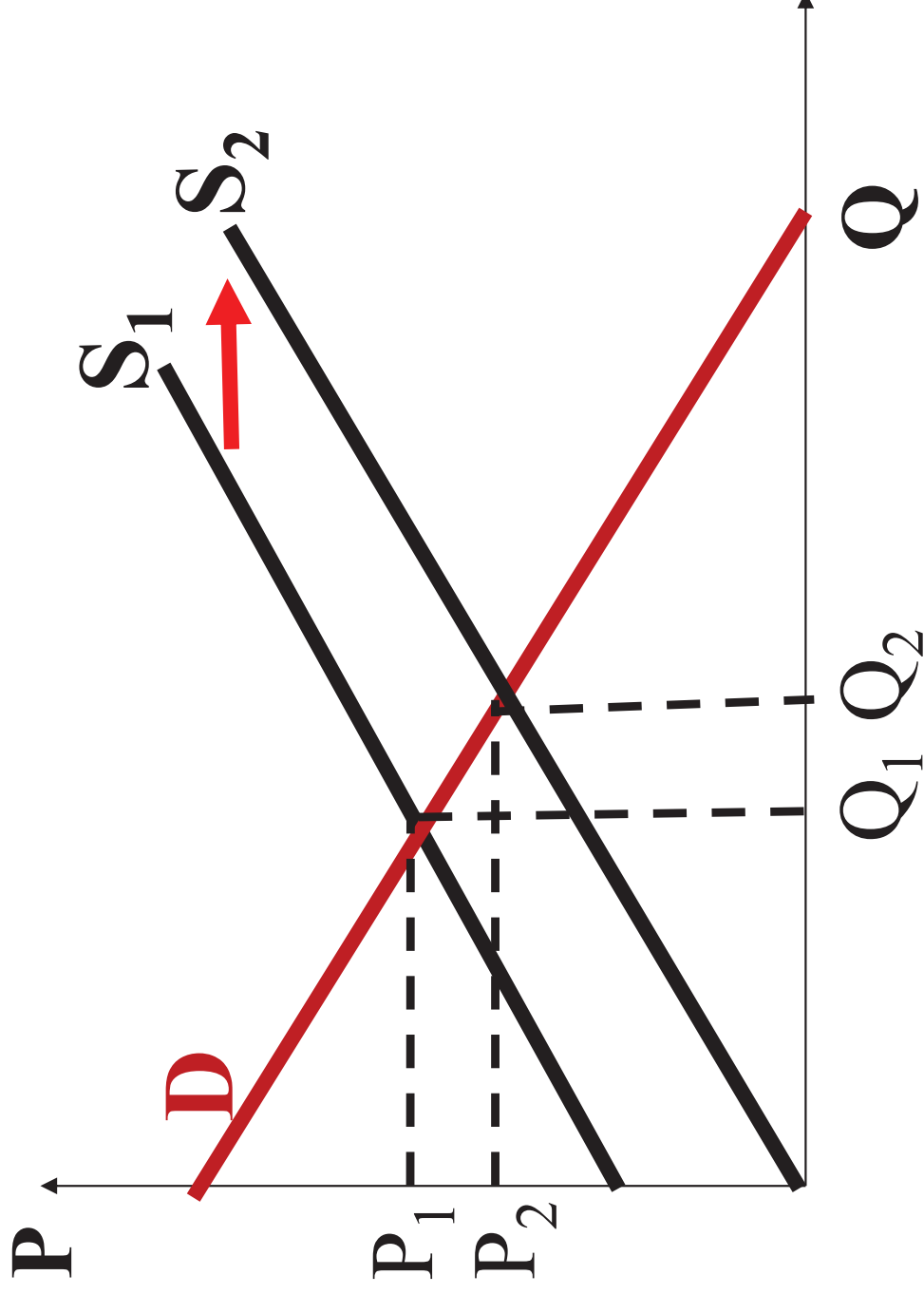
Źródło: opracowanie własne.

Zmiana optimum producenta po wprowadzeniu dopłat

Źródło: A. Poczta-Wajda, *Mechanizmy i skutki subsydiów rolnych – ujęcie teoretyczne Raport PW 2015*(w przygotowaniu).

Skutki wzrostu produktywności gospodarstwa rolnego w wyniku otrzymania płatności bezpośrednich o charakterze proinwestycyjnym

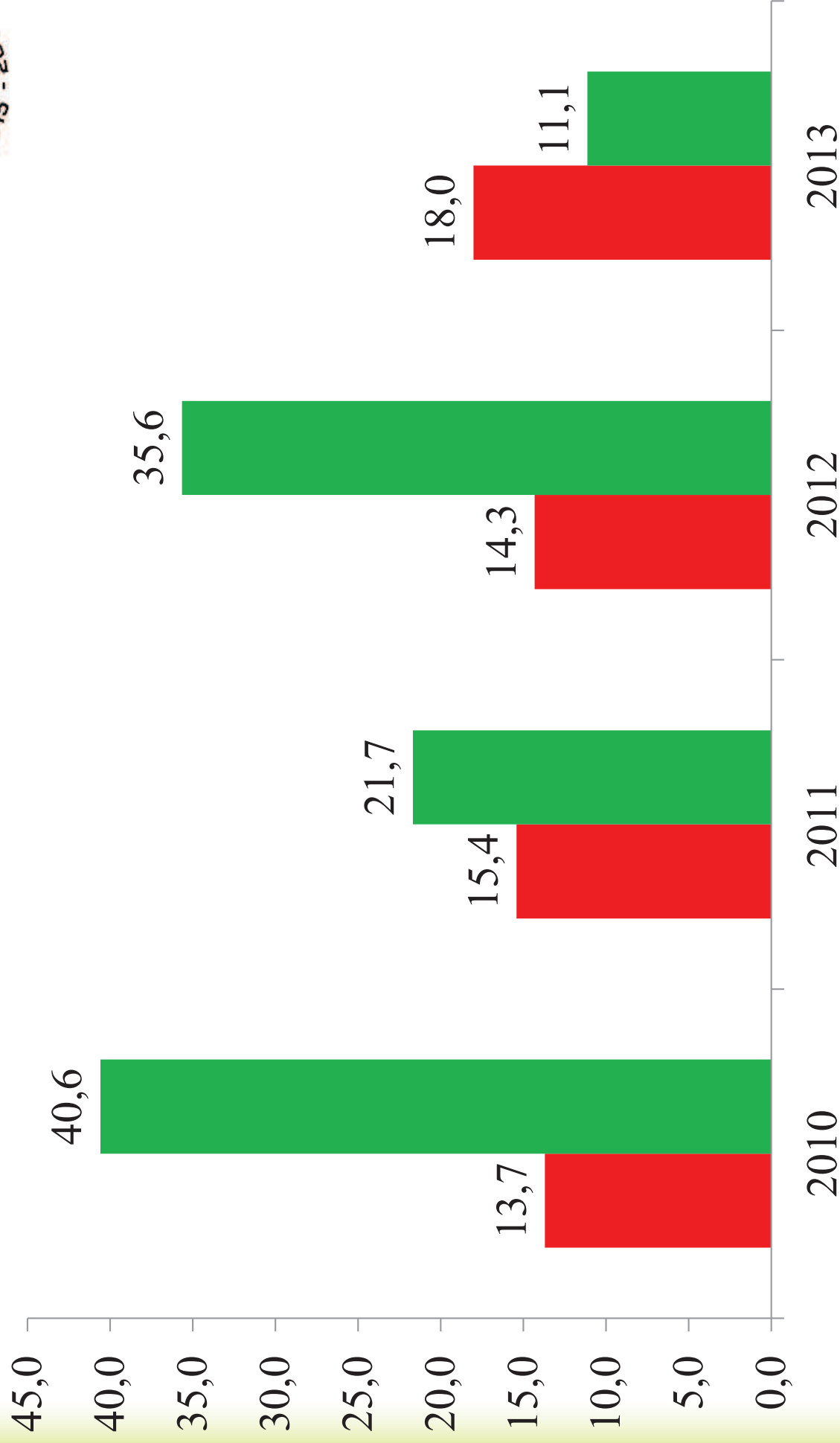
Źródło: A. Poczta-Wajda, *Mechanizmy i skutki subsydiów rolnych – wiecie teoretyczne Raport PW 2015 (w przygotowaniu)*.

Dane empiryczne

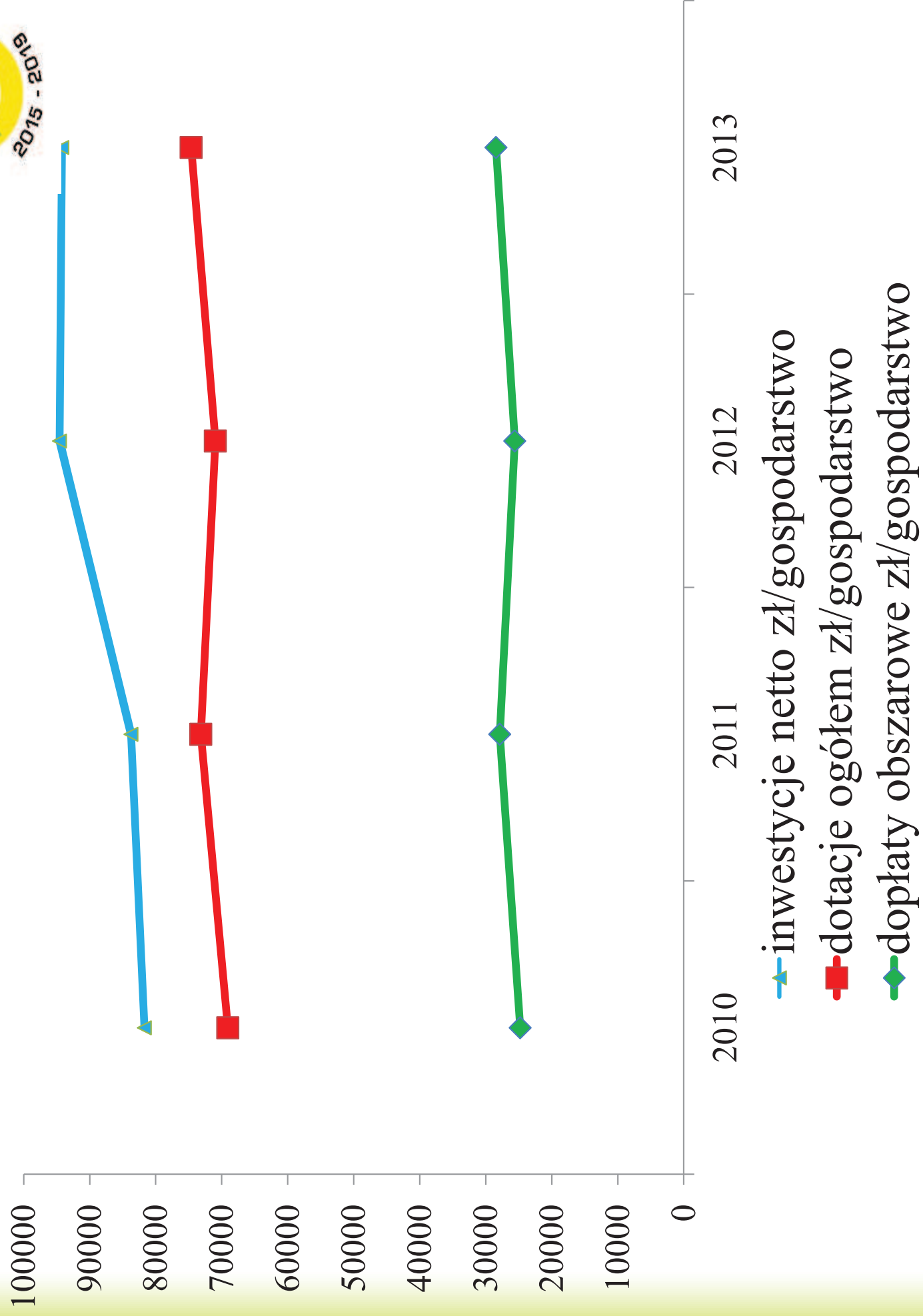
Dane FADN za lata 2010-2013

Udział dopłat bezpośrednich w dochodzie z gospodarstwa i wartości produkcji rolnej

■ udział dopłat w wartości produkcji rolnej gospodarstwa
■ udział dopłat w dochodzie gospodarstwa

Dopłaty a inwestycje

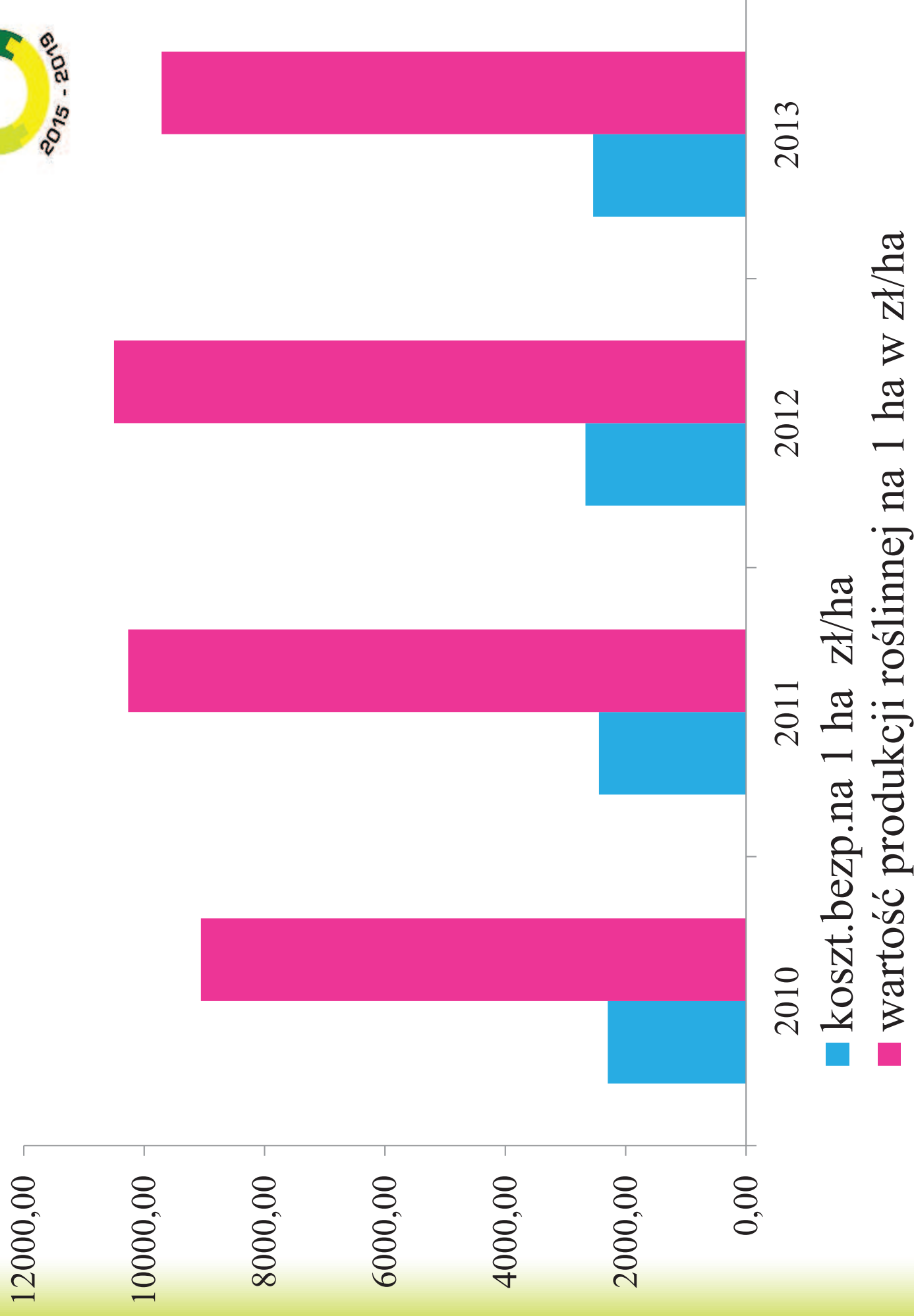

Koszty bezpośrednie i wartość produkcji na 1 LU

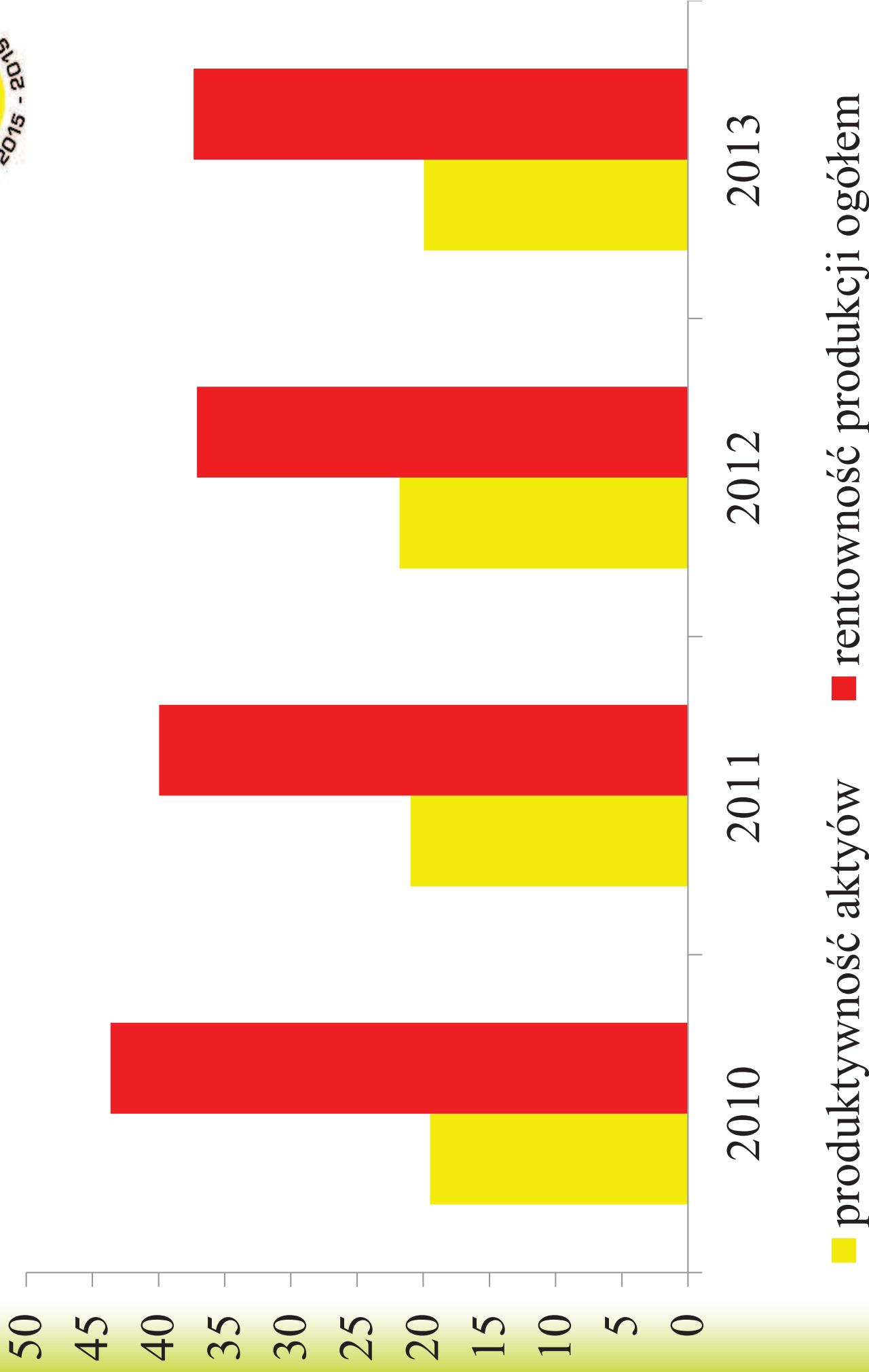

■ koszty bezp.na 1 LU zł/LU ■ wartość prod. zwierzęcej zł/1 LU

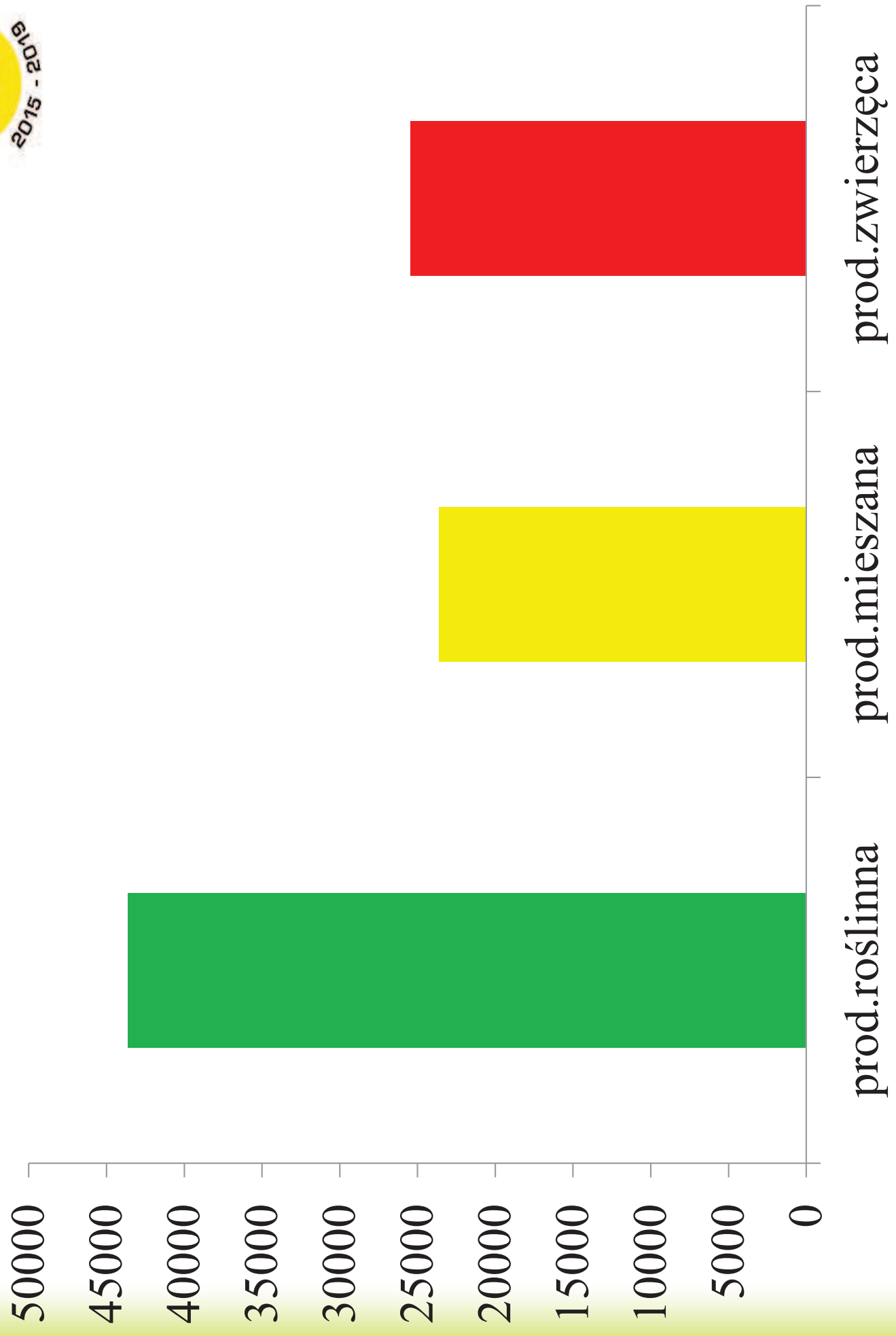
Koszty bezpośrednie i wartość produkcji na 1 ha

Produktywność i rentowność panelu

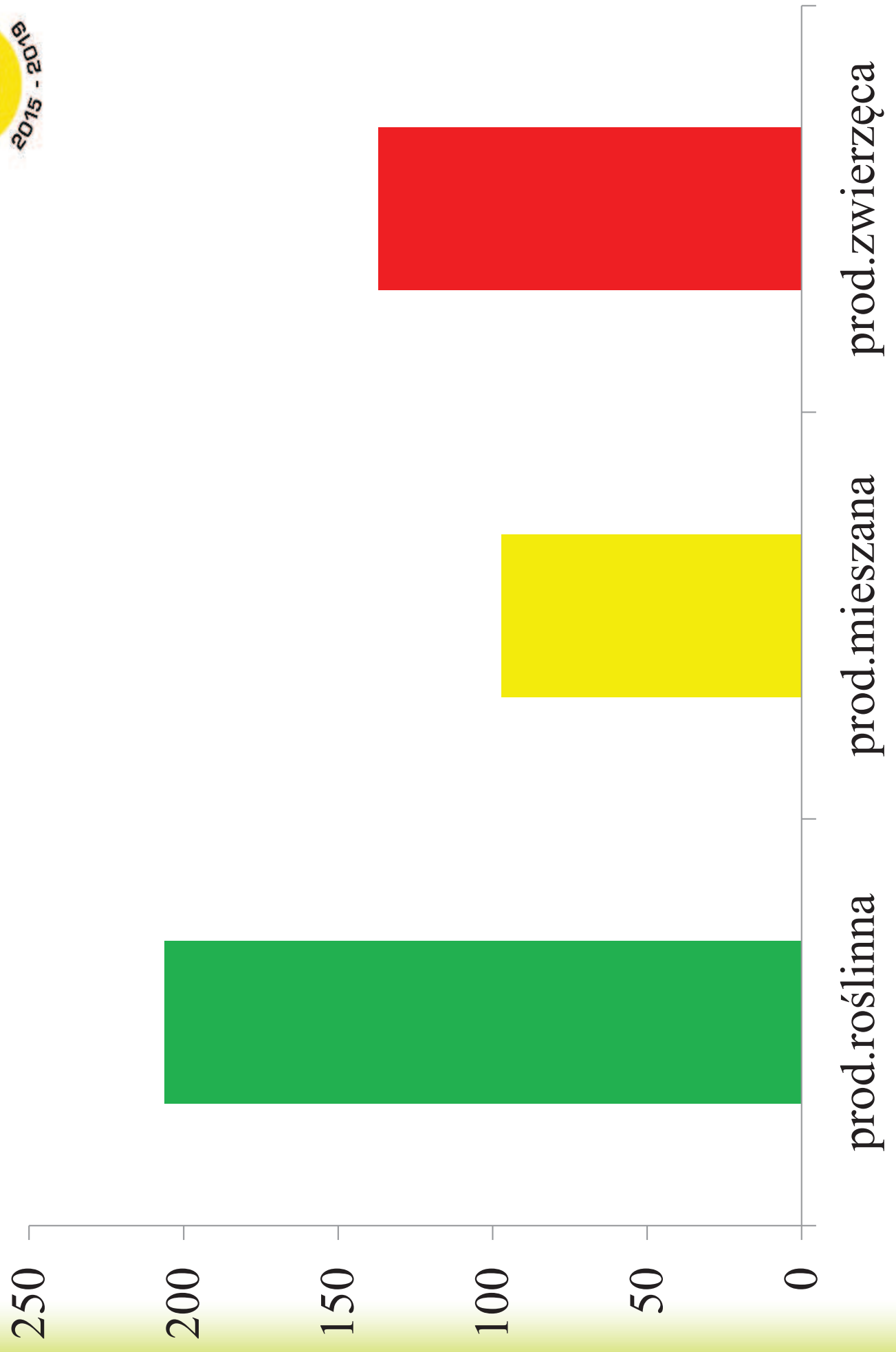

Dopłaty bezpośrednie w zł/ gospodarstwo

Stopa inwestowania

Badanie zależności

- Dopłaty bezpośrednie a wybrane wskaźniki rentowności
- Stopy subsydiowania a wybrane wskaźniki rentowności

Wskaźniki rentowności – **zmienne zależne**

- Udział dochodu z gospodarstwa w wartości produkcji ogółem = **Y1**
- ROA = dochód z gospodarstwa skorygowany o koszty pracy własnej do wartości aktywów ogółem = **Y2**
- ROE = dochód z gospodarstwa skorygowany o koszt pracy własnej do wartości kapitału własnego = **Y3**

Dopłaty bezpośrednie – **alternatywne zmienne** **niezależne**

- Stopa subsydiowania I = relacja dopłat bezp. do wartości produkcji ogółem
- Stopa subsydiowania II = relacja dopłat bezpośrednich do dochodu z gospodarstwa
- Dopłaty bezpośrednie w wartościach absolutnych (kwoty jednolitej płatności obszarowej w zł/gospodarstwo)

Regresja wieloraka dla Y1

Y1	<i>Współczynniki</i>	<i>Błąd standardowy</i>	<i>Wartość-p</i>
<i>Constans</i>	1,85	0,51	0,00
Stopa subs.1	11,73	0,18	0,00
Relacja kapitału własnego do aktywów ogółem	-13,98	4,59	0,00
Region C (zmienna binarna) C - Mazowsze i Podlasie	5,54	2,22	0,01
Wiek rolnika	0,03	0,06	0,52
R kwadrat = 0,289			
Liczba obserwacji w roku = 5200			

Regresja wieloraka dla Y2 (ROA)

Y2	<i>Współczynniki</i>	<i>Błąd standardowy</i>	<i>Wartość-p</i>
<i>Constans</i>	-6,92	0,31	0,00
Stopa subs.1	-1,10	0,11	0,00
Wskaźnik bonitacji gleb	1,08	0,12	0,00
Region A (zm. binarna) Pomorze i Mazury	2,92	0,16	0,00
Region B (zm. binarna) Wielkopolska i Śląsk	2,94	0,14	0,00
Wykształcenie rolnika	0,31	0,03	0,00
R kwadrat = 0,254			
Liczba obserwacji w roku = 5200			

Regresja wieloraka dla Y3 (ROE)

Y3	<i>Współczynniki</i>	<i>Błąd standardowy</i>	<i>Wartość-p</i>
<i>Constans</i>	-19,71	7,87	0,01
Stopa subs.1	-1,04	2,91	0,72
Region A (zm. binarna) Pomorze i Mazury	10,58	4,15	0,01
Region B (zm. binarna) Wielkopolska i Śląsk	6,20	3,66	0,09
R kwadrat = 0,18			
Liczba obserwacji w roku = 5200			

Wnioski

Płatności bezpośrednie stanowią podstawowy instrument WPR i tworzą fundament siatki bezpieczeństwa w sektorze rolnym, służąc stabilizacji dochodów rolników.

Punktem wyjścia rozważań dotyczących współzależności między subsydiami a konkurencyjnością na poziomie mikro może być perspektywa potencjału konkurencyjnego, którego składnikiem jest potencjał finansowy.

Dopłaty bezpośrednio wkomponowują się

w charakter polityki budżetowej, która pełni funkcję

alokacyjną, stabilizacyjną i redystrybucyjną.

W świetle przeprowadzonych badań udało się określić ich pozytywny wpływ na rentowność produkcji ogółem (relacja dochodu z gospodarstwa do produkcji ogółem).

Niekorzystnie oddziaływały na rentowności: aktywów i kapitału własnego. Jednak oszacowania te były słabej jakości. Weryfikacja tych równań regresji nie upoważnia do wyciągania dalszych wniosków.

Dziękuję Państwu za uwagę!

justyna.goral@ierigz.waw.pl

Regiony FADN

A	Pomorze i Mazury
B	Wielkopolska i Śląsk
C	Mazowsze i Podlasie
D	Małopolska i Pogórze

Indeks zyskowności produkcji rolnej wybranych krajów wg Eurostatu

Kraj	2004	2007	2008	2009	2010	2011	2012*
Średnia w UE	100	91,4	81,8	66,9	80,5	87,1	88,1
Czechy	100	113,2	112,5	30,8	84,0	189,8	172,0
Niemcy	100	126,7	130,6	61,8	80,3	91,6	112,4
Litwa	100	119,2	102,2	71,0	92,0	140,0	164,5
Polska	100	127,7	105,7	117,4	132,1	161,9	161,0
Słowacja	100	122,6	166,7	-23,2	-15,4	67,6	39,7

*Źródło: B. Turek, Ceny gruntów rolnych rosłą od 8 lat, eGospodarka.pl
z dn. 15.02.2013.*

Podsumowanie badań empirycznych dotyczących wpływu dotacji na korzystanie z kredytów bankowych

Źródło: P. Ciaian, J. Pokrivcak, K. Szegenyova, „Do agricultural subsidies crowd out or stimulate rural credit market institutions? The case of EU Common Agricultural Policy”, European Integration online Papers (EIoP), Vol. 16, Article 15, <http://eiop.net/texte/2012-015a.htm>.

Wyszczególnienie	Modele panelowe z efektami stałymi		Estymacja metodą GMM	
	długoterminowe	krótkoterminowe	długoterminowe	krótkoterminowe
Płatności oddzielone od produkcji (decoupled subsidies)				
Małe gospodarstwa	Negatywne oddziaływanie	Pozytywne oddziaływanie	Pozytywne oddziaływanie	Neutralne
Duże gospodarstwa	Pozytywne oddziaływanie	Negatywne oddziaływanie	Pozytywne oddziaływanie	Neutralne
Płatności połączone z produkcją (coupled subsidies)				
Małe gospodarstwa	Negatywne oddziaływanie	Neutralne	Nieliniowe pozytywne	Nieliniowe pozytywne
Duże gospodarstwa	Pozytywne oddziaływanie	Neutralne	Nieliniowe pozytywne	Nieliniowe pozytywne